

УДК 373.2:004

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-190-207](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-190-207)

Клевака Леся Петрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», просп. Віталія Грицаєнка, 24, м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0001-6924-8221>

Вашак Оксана Олексіївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, <https://orcid.org/0009-0006-5079-6555>

Гришко Ольга Іванівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», просп. Віталія Грицаєнка, 24, м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0002-9149-3992>

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ: ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ

Анотація. У статті досліджується ефективність впровадження інноваційних методик у виховний процес дітей раннього віку з метою підвищення їх когнітивного, соціального й емоційного розвитку. Особлива увага приділяється інтеграції сучасних освітніх технологій, таких як інтерактивні платформи, доповнена (AR) та віртуальна реальність (VR), гейміфікація й адаптивне навчання, у поєднанні з традиційними методами виховання. До інноваційних методик, що використовувалися в дослідженні, входили гейміфіковані платформи, такі як ABCmouse, інтерактивні освітні програми, зокрема Busy Shapes, а також технології доповненої реальності (AR), наприклад, Quiver. Практичне застосування цих технологій із дітьми 2–3 років полягало у створенні інтерактивних освітніх занять, що стимулювали пізнавальну активність, розвиток дрібної моторики і навичок співпраці через ігрові завдання та візуальні навчальні матеріали. Дослідження також охоплювало використання традиційних методик, таких як методика Марії Монтесорі, Вальдорфська педагогіка та методика раннього навчання за Фребелем. Практичне застосування з дітьми 2–3 років включало використання сенсорних матеріалів, творчих завдань і вільної гри, що сприяло розвитку самостійності, соціальних навичок та моторики. Дослідження проведено на

вибірці з 20 дітей, розділених на контрольну та експериментальну групи. Упродовж 6 місяців експериментальна група використовувала інноваційні підходи в навчанні, тоді як у контрольній групі застосовувалися традиційні методики. Аналіз результатів показав, що діти з експериментальної групи продемонстрували суттєве зростання когнітивних показників, що склало 35%, у порівнянні з 12% у контрольній групі. Це свідчить про те, що використання інтерактивних технологій стимулює пізнавальну активність, розвиває критичне мислення і здатність вирішувати проблеми. Соціальні навички в експериментальній групі також покращилися на 28%, що значно перевищує показники контрольної групи, де зростання становило лише 12%. Це пов'язано з інтерактивною природою завдань, які заохочували до співпраці та комунікації між дітьми. Важливою частиною дослідження був аналіз емоційного розвитку, який показав зростання на 26% в експериментальній групі, що також свідчить про позитивний вплив гейміфікації та адаптивних навчальних програм на емоційну стійкість і мотивацію дітей. Статистичний аналіз, зокрема застосування t-тесту та U-критерію Манна-Уїтні, підтвердив статистично значущу різницю між результатами двох груп ($p < 0,05$). Таким чином, інноваційні методики демонструють високу ефективність у різних аспектах розвитку дітей, особливо в когнітивній та соціальній сферах. У висновках підкреслюється, що впровадження інноваційних методик у виховний процес потребує ретельної підготовки педагогів і балансу між технологічними та традиційними підходами. Важливо враховувати соціальну й емоційну складову виховання, що забезпечить всебічний розвиток дитини. Інноваційні методики можуть бути ефективно інтегровані в освітній процес за умови збереження гармонії між особистою взаємодією, творчими активностями та використанням технологій. Ці підходи сприяють підготовці дітей до викликів сучасного суспільства, формуванню креативного і соціально адаптованого покоління.

Ключові слова: інноваційні методики, інтерактивні технології, доповнена реальність, віртуальна реальність, гейміфікація, адаптивне навчання, когнітивний розвиток, соціальні навички, емоційний розвиток, раннє виховання.

Klevaka Lesia Petrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Psychology and Pedagogy, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, 24 Vitaliya Hrytsaenko Ave., e-mail: klevakaalesi@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6924-8221>

Vashak Oksana Oleksiyivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Preschool Education, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ave. Ostrogradskogo, 2, Poltava, <https://orcid.org/0009-0006-5079-6555>

Grishko Olga Ivanivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Psychology and Pedagogy, National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”, Ave. Vitaliya Hrytsaenko, 24, Poltava, <https://orcid.org/0000-0002-9149-3992>

INNOVATIVE METHODS OF EDUCATION OF EARLY CHILDREN: COMBINATION OF TRADITIONAL AND MODERN APPROACHES

Abstract. The article examines the effectiveness of introducing innovative methods into the educational process of young children to increase their cognitive, social and emotional development. Special attention is paid to integrating modern educational technologies, such as interactive platforms, augmented (AR) and virtual reality (VR), gamification and adaptive learning, combined with traditional education methods. Innovative methodologies used in the research included gamified platforms such as ABCmouse, interactive educational programs such as Busy Shapes, and augmented reality (AR) technologies such as Quiver. The practical application of these technologies with 2-3-year-old children consisted in the creation of interactive educational activities that stimulated cognitive activity, the development of fine motor skills and cooperation skills through game tasks and visual educational materials. The study also covered the use of traditional methods such as Maria Montessori, Waldorf pedagogy and Froebel early learning. Practical application with children 2-3 years old included the use of sensory materials, creative tasks and free play, which contributed to the development of independence, social skills and motor skills. The study was conducted on 20 children, divided into control and experimental groups. The experimental group used innovative approaches in education for six months, while the control group used traditional methods. The analysis of the results showed that children from the experimental group showed a significant increase in cognitive performance, which was 35%, compared to 12% in the control group. This indicates that using interactive technologies stimulates mental activity and develops critical thinking and problem-solving skills. Social skills in the experimental group also improved by 28%, significantly more than the control group, where the increase was only 12%. This is due to the interactive nature of the tasks, which encouraged cooperation and communication between children. An essential part of the study was the analysis of emotional development, which showed a 26% increase in the experimental group, which also indicates the positive impact of gamification and adaptive training programs on children's emotional stability and motivation. Statistical analysis, including the t-test and Mann-Whitney, confirmed a statistically significant difference between the results of the two groups ($p < 0.05$). Thus, innovative methods demonstrate high efficiency in children's development, especially in

cognitive and social spheres. The conclusions emphasise that introducing innovative methods into the educational process requires careful training of teachers and a balance between technological and traditional approaches. It is crucial to consider the social and emotional components of upbringing to ensure the child's comprehensive development. Innovative methods can be effectively integrated into the educational process, provided that harmony is maintained between personal interaction, creative activities and the use of technology. These approaches contribute to preparing children for the challenges of modern society, forming a creative and socially adapted generation.

Keywords: innovative methods, interactive technologies, augmented reality, virtual reality, gamification, adaptive learning, cognitive development, social skills, emotional development, early education.

Постановка проблеми. У сучасному світі виховання дітей раннього віку є важливим етапом їхнього розвитку, який формує базові особистісні якості та навички, необхідні для подальшого навчання і соціалізації. Проблема вибору ефективних методик виховання є актуальною як для науковців, так і для практикуючих педагогів та батьків [1]. Особливо важливим є пошук оптимального поєднання традиційних методів, перевірених часом, та інноваційних підходів, що відповідають викликам сучасності [2].

Однією з головних проблем, які постають перед освітянами і батьками, є адаптація класичних методик виховання до умов швидкозмінного світу, що постійно впливає на дітей через розвиток технологій, зміни в соціальних відносинах і ціннісних орієнтирах суспільства [3]. Ігнорування цих змін може призвести до втрати актуальності традиційних підходів, тоді як неконтрольоване впровадження інновацій без урахування багатовікового досвіду може спричинити втрату фундаментальних аспектів виховання, які є важливими для формування гармонійної особистості [4].

Платформа ABCmouse дозволяє дітям вивчати основи кольорів, форм та чисел через ігри та інтерактивні завдання. Програма Busy Shapes використовує сенсорні екрани для розвитку навичок просторової орієнтації та дрібної моторики, що особливо актуально для дітей 2–3 років. Технології доповненої реальності, такі як Quiver, дозволяють дітям бачити свої малюнки у 3D форматі, що створює захоплююче середовище для навчання через гру. Наприклад, методика Монтесорі підходить для дітей 2–3 років завдяки використанню сенсорних матеріалів, які допомагають розвивати дрібну моторику та чуттєве сприйняття. У Вальдорфській педагогіці велика увага приділяється розвитку творчих навичок через художні заняття, ручну працю й ігри з природними матеріалами. Методика Фребеля використовує особливі навчальні іграшки, так звані «дарунки Фребеля», для розвитку навичок маніпулювання предметами, що є важливим для дітей цього віку.

З огляду на це, актуальним є наукове дослідження інноваційних методик виховання дітей раннього віку, яке дозволить гармонійно поєднати найкращі традиційні практики з новими підходами. Вивчення і впровадження таких методик має на меті не лише підвищення ефективності виховного процесу, але й створення умов для комплексного розвитку дитини, враховуючи її індивідуальні особливості та потреби [5]. Це, у свою чергу, сприятиме формуванню всебічно розвинених особистостей, здатних успішно адаптуватися до викликів сучасного суспільства. Отже, проблема поєднання традиційних і сучасних підходів у вихованні дітей раннього віку є важливим науковим завданням, що вимагає глибокого дослідження та практичної апробації для досягнення максимальної ефективності виховних стратегій у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі активно обговорюється питання пошуку оптимальних підходів до виховання дітей раннього віку. Зокрема, традиційні методики, що ґрунтуються на багатовіковому досвіді виховання, продовжують залишатися в центрі уваги багатьох науковців і практиків [6; 7]. Дослідники підкреслюють важливість таких методів, як ігрова діяльність, рольова гра, моральне виховання та розвиток соціальних навичок, які формують основу для гармонійного розвитку дитини [8]. Ці підходи є ефективними для закладання базових цінностей і створення стабільного емоційного середовища для дітей.

Проте, в умовах швидких соціальних і технологічних змін, інноваційні підходи до виховання набувають дедалі більшої популярності. Наукові праці останніх років вказують на важливість інтеграції сучасних технологій і методик у виховний процес. Зокрема, інноваційні методи, такі як використання інтерактивних технологій, цифрових ігор та адаптивних навчальних програм, дозволяють враховувати індивідуальні потреби дитини та стимулювати її пізнавальну активність [9]. Дослідники відзначають, що впровадження технологій у виховання сприяє підвищенню зацікавленості дітей, покращує їхню увагу та стимулює розвиток когнітивних функцій [10].

Деякі дослідження присвячені питанням поєднання традиційних та інноваційних підходів у вихованні. Вчені наголошують на необхідності збереження балансу між новими технологіями та класичними методами, оскільки надмірне використання сучасних інструментів без належної інтеграції традиційних аспектів може негативно вплинути на емоційний і соціальний розвиток дітей [11]. Таким чином, оптимальне поєднання цих двох підходів є важливою проблемою для освітян-практиків, що прагнуть забезпечити гармонійний розвиток дитини.

Незважаючи на велику кількість досліджень у цій сфері, все ще існує потреба в детальному вивченні механізмів інтеграції інноваційних методик у традиційні системи виховання. Багато науковців зазначають, що актуальними

залишаються питання адаптації педагогів до нових умов виховання та ефективність таких підходів у різних культурних контекстах.

Мета статті – аналіз і розробка інноваційних методик виховання дітей раннього віку, що поєднують традиційні та сучасні підходи для підвищення ефективності виховного процесу і забезпечення гармонійного розвитку дитини в умовах сучасного суспільства.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні та традиційні методики виховання дітей раннього віку.
2. Вивчити інноваційні підходи до виховання та їхній потенціал для інтеграції в освітній процес.
3. Розробити рекомендації щодо поєднання традиційних і сучасних методик для гармонійного розвитку дитини.
4. Оцінити ефективність впровадження інноваційних методик у виховний процес через експериментальне дослідження.

Виклад основного матеріалу. Аналіз традиційних і сучасних методик виховання дітей раннього віку виявив значну варіативність підходів, кожен з яких має свої сильні сторони й обмеження. Традиційні методики виховання формуються на базі багаторічного досвіду та глибокого розуміння розвитку дитини. Їх головною перевагою є створення стабільного та передбачуваного середовища, що сприяє емоційному благополуччю дитини. Основна увага приділяється формуванню моральних цінностей, розвитку соціальних навичок і міжособистісних взаємодій. Традиційні методики, такі як виховання через гру, мистецтво та рольові ігри, дозволяють дітям поступово інтегруватися в соціум, адаптуючись до норм і правил, які задає суспільство. Цей підхід забезпечує стабільність розвитку і надає можливість для глибокого емоційного та соціального засвоєння поведінкових моделей.

Проте з розвитком технологій і змінами в суспільстві виникає потреба в нових підходах до виховання, що сприяють адаптації дітей до нових викликів сучасного світу. Сучасні методики виховання базуються на інтеграції новітніх технологій, використанні цифрових інструментів та інтерактивних платформ, що відкривають можливості для індивідуалізованого навчання і розвитку дитини. Такі підходи дозволяють враховувати індивідуальні темпи розвитку, когнітивні особливості та інтереси дитини. Використання цифрових технологій у вихованні не лише стимулює пізнавальну активність, але й дозволяє дітям засвоювати нові знання швидше й ефективніше. Сучасні методики також сприяють розвитку критичного мислення, оскільки діти мають доступ до значного масиву інформації, який вони повинні аналізувати та оцінювати.

Проте недоліком сучасних методик є потенційне зниження рівня соціальної взаємодії та емоційного зв'язку з однолітками і вихователями,

оскільки більшість процесів відбувається через інтерактивні платформи. Це може призвести до недостатнього розвитку емпатії, комунікативних та соціальних навичок. Крім того, надмірне використання технологій у ранньому віці може створювати проблеми з концентрацією уваги та здатністю до тривалої діяльності без перерви.

На основі проведеного аналізу виявлено, що оптимальним є інтегрований підхід, який поєднує сильні сторони обох методик. З одного боку, традиційні методики забезпечують стабільність і емоційний розвиток, сприяють формуванню стійкої соціальної взаємодії і розвитку моральних цінностей. З іншого боку, сучасні підходи відкривають нові можливості для когнітивного розвитку, формування критичного мислення і пізнавальної активності. Їх інтеграція дозволить не тільки гармонізувати процес виховання, але й створити умови для всебічного розвитку дітей в умовах сучасного світу.

Зокрема, використання технологій можна успішно поєднувати з елементами творчості та гри, які є основою традиційного виховання. Це сприятиме розвитку емоційної стійкості дитини та забезпечить можливість інтеграції нових знань через активну діяльність. Наприклад, інноваційні інтерактивні програми можуть бути використані для навчання дітей базових навичок через ігрові завдання, що стимулюватиме їх когнітивний розвиток, але при цьому не порушуватиме соціальну взаємодію з однолітками. Інший аспект – застосування методик емоційного розвитку через гру та спільну діяльність, де діти зможуть практикувати комунікативні навички, емпатію та саморефлексію в поєднанні з інтерактивними технологіями, що покращують їх аналітичні здібності.

Отже, для забезпечення гармонійного розвитку дітей раннього віку необхідно створювати освітні програми, які інтегрують традиційні підходи з інноваційними технологіями. Такий підхід дозволить не тільки зберегти основні переваги класичних методик, але й забезпечить розвиток когнітивних і технологічних навичок, які необхідні для успішної адаптації дитини до вимог сучасного суспільства.

В рамках експериментального дослідження діти 2–3 років з експериментальної групи використовували ABCmouse для вивчення базових понять через інтерактивні ігри, що сприяло покращенню пізнавальної активності. Busy Shapes застосовувалася для розвитку навичок маніпулювання об'єктами, що призвело до підвищення рівня просторового мислення на 30% у порівнянні з контрольною групою. Quiver дозволив дітям експериментальної групи створювати 3D зображення з власних малюнків, що стимулювало розвиток креативності та емоційної залученості. Статистичний аналіз результатів показав суттєві покращення когнітивних і соціальних показників у дітей експериментальної групи, особливо в аспектах емоційного стану та мотивації

до навчання. Такий підхід дозволяє забезпечити послідовну інтеграцію інноваційних методик на всіх етапах дослідження та конкретно продемонструвати їхню ефективність при роботі з дітьми раннього віку. Під час експериментального дослідження в контрольній групі використовувалися традиційні методики виховання, зокрема, сенсорні ігри за Монтесорі, творчі завдання у стилі Вальдорфської педагогіки й ігрові вправи з «дарунками Фребеля». Сенсорні матеріали Монтесорі використовувалися для покращення дрібної моторики та координації рухів, що призвело до зростання відповідних навичок на 15% у контрольній групі. Художні заняття Вальдорфської педагогіки сприяли розвитку креативності й емоційної стійкості, а «дарунки Фребеля» були корисними для формування базових когнітивних навичок, таких як розпізнавання форм і кольорів.

В експериментальній частині дослідження було реалізовано інтегровані підходи, що поєднували конкретні інноваційні та традиційні методики у виховному процесі з дітьми віком 2–3 років. Для експериментальної групи застосовувалися гейміфіковані платформи ABCmouse, адаптивна програма Busy Shapes і технології доповненої реальності Quiver, які поєднувалися з традиційними методиками, такими як система Монтесорі, Вальдорфська педагогіка та «дарунки Фребеля». Практичне застосування цих підходів організовувалося через різні форми діяльності, які розроблялися для розвитку когнітивних, сенсорних, соціальних і емоційних навичок.

У роботі з дітьми використовувалися сенсорні ігри за методикою Монтесорі, під час яких діти взаємодіяли з традиційними матеріалами, такими як кольорові блоки та панелі для сортування. Після цього їм пропонували виконувати подібні завдання на платформі Busy Shapes, де діти працювали з формами та кольорами у цифровому середовищі. Це сприяло закріпленню навичок і розвитку дрібної моторики, оскільки діти отримували можливість поєднувати фізичні маніпуляції з інтерактивними вправами. Крім того, заняття з використанням Quiver дозволяли дітям спостерігати за тим, як їхні малюнки перетворюються на тривимірні об'єкти, що підвищувало рівень креативності й емоційної залученості.

Під час художніх занять вихователі використовували підходи Вальдорфської педагогіки, поєднуючи традиційні творчі активності, такі як малювання фарбами чи ліплення, з інтерактивними елементами. Наприклад, після традиційної роботи з фарбами діти використовували платформу ABCmouse для вивчення кольорів та творчих завдань у цифровому форматі. Це сприяло формуванню більш стійких зв'язків між традиційними й інноваційними формами діяльності, забезпечуючи розвиток креативності та візуального сприйняття.

Використання «дарунків Фребеля» для розвитку базових когнітивних навичок також було інтегроване з гейміфікованими вправами на платформі

ABCmouse. Завдяки цьому діти спочатку опанували основні уявлення, працюючи з фізичними об'єктами, а потім закріплювали знання у вигляді ігрових завдань у цифровій формі. Це забезпечувало системний підхід до навчання, де діти поєднували фізичну взаємодію з інноваційними технологіями, що значно підвищувало рівень мотивації до навчання та пізнавальної активності.

Результати експерименту показали, що поєднання традиційних і інноваційних методик сприяло покращенню різних показників розвитку. Зокрема, рівень когнітивного розвитку в експериментальній групі зріс на 35% у порівнянні з 12% у контрольній групі, рівень моторики покращився на 20%, а соціальні навички – на 28% у порівнянні з 12% у контрольній групі. Вихователі зазначили, що інтеграція традиційних підходів із сучасними технологіями значно підвищувала зацікавленість дітей та забезпечувала гармонійний розвиток у різних сферах.

Емпіричне дослідження інноваційних підходів до виховання дітей раннього віку було проведено на вибірці 20 дітей віком від 2 до 3 років, які були поділені на дві групи: експериментальну (10 дітей) та контрольну (10 дітей). У контрольній групі використовувалися традиційні методики виховання, а в експериментальній – інноваційні підходи, такі як інтерактивні освітні платформи, адаптивні програми та технології доповненої реальності.

Аналіз даних показав, що після 6 місяців використання інноваційних методик діти з експериментальної групи продемонстрували значні покращення в різних сферах розвитку порівняно з дітьми з контрольної групи. Зокрема, середній рівень когнітивного розвитку (за шкалою розвитку когнітивних навичок) в експериментальній групі збільшився на 35% у порівнянні з 12% у контрольній групі. Це було досягнуто завдяки використанню інтерактивних завдань, які адаптувалися під рівень розвитку кожної дитини.

Таблиця 1.

Порівняння рівня когнітивного розвитку дітей двох груп

Показник	Контрольна група	Експериментальна група
Середній рівень когнітивного розвитку (початковий)	45%	44%
Середній рівень когнітивного розвитку (після 6 місяців)	57%	79%
Зростання рівня когнітивного розвитку (%)	+12%	+35%

Джерело: власна розробка авторів.

Доповнена реальність, що використовувалася в освітньому процесі експериментальної групи, також позитивно вплинула на просторову орієнтацію дітей. Так, рівень засвоєння просторових навичок в експериментальній групі зріс на 40%, тоді як у контрольній групі це зростання склало лише 15%. Діти з експериментальної групи демонстрували кращу здатність до орієнтації в просторі під час виконання завдань із маніпулювання об'єктами, що відображає ефективність використання інтерактивних технологій.

Таблиця 2.

Порівняння розвитку просторових навичок

Показник	Контрольна група	Експериментальна група
Середній рівень просторових навичок (початковий)	52%	50%
Середній рівень просторових навичок (після 6 місяців)	67%	90%
Зростання рівня просторових навичок (%)	+15%	+40%

Джерело: власна розробка авторів.

Іншим важливим показником дослідження було оцінювання рівня емоційної залученості дітей в освітній процес. Використання адаптивних програм у поєднанні з елементами гейміфікації дозволило підвищити мотивацію дітей до навчання. Зокрема, 88% дітей з експериментальної групи продемонстрували високий рівень зацікавленості й активної участі у навчальному процесі, тоді як у контрольній групі цей показник склав 62%.

Проте, поряд із позитивними результатами, дослідження виявило певні виклики, пов'язані з впровадженням інноваційних підходів. Педагогам, які працювали з інноваційними технологіями, знадобилася додаткова підготовка для ефективної інтеграції цифрових інструментів в освітній процес. Окрім того, у деяких випадках виявлялася тенденція до зниження рівня соціальної взаємодії між дітьми внаслідок частого використання цифрових пристроїв.

Загалом, результати дослідження свідчать про значний потенціал інноваційних методик для інтеграції в освітній процес виховання дітей раннього віку. Вони дозволяють не тільки підвищити рівень когнітивного та емоційного розвитку, але й розвивати критичне мислення і навички адаптації до сучасних технологій.

У процесі дослідження було розроблено рекомендації щодо поєднання традиційних і сучасних методик виховання, які спрямовані на забезпечення

гармонійного розвитку дітей раннього віку. Аналіз отриманих даних показав, що оптимальний підхід до виховання полягає в балансуванні між елементами традиційних методик, які сприяють емоційному, соціальному та моральному розвитку, і сучасними підходами, що стимулюють когнітивний розвиток і пізнавальну активність.

Зауважуючи на отримані результати, авторами розроблено наступні рекомендації для поєднання традиційних і сучасних методик виховання.

1. *Інтеграція елементів гри в цифрові технології.* Гра, яка є основою багатьох традиційних методик, може бути ефективно інтегрована в сучасні цифрові платформи. Це забезпечить дітям можливість брати активну участь у пізнавальній діяльності, зберігаючи при цьому важливі аспекти розвитку соціальних і комунікативних навичок. Рекомендовано використовувати інтерактивні ігри, що вимагають командної роботи або взаємодії з однолітками, що стимулюватиме розвиток емоційного інтелекту.

2. *Чергування традиційних і цифрових підходів.* Для досягнення гармонійного розвитку важливо чергувати традиційні заняття, які включають творчість, мистецтво, ручну діяльність і гру на відкритому повітрі, з інтерактивними заняттями, що використовують цифрові технології. Наприклад, після інтерактивного заняття з використанням цифрових технологій діти можуть брати участь у творчих ігрових завданнях, що сприятиме розвитку їхньої уяви і моторики.

3. *Гейміфікація класичних виховних методик.* Елементи сучасних технологій можна застосовувати для створення додаткової мотивації до навчання через гейміфікацію традиційних методів виховання. Наприклад, створення «ігрових етапів» у процесі виконання звичайних завдань, таких як малювання, читання чи музичні вправи, може зробити ці активності більш цікавими для дітей, водночас зберігаючи їхню освітню цінність.

4. *Розвиток емоційного інтелекту через комбіновані методи.* Традиційні методики, які передбачають особисту взаємодію, можуть бути поєднані з сучасними підходами для розвитку емоційного інтелекту. Наприклад, під час занять у малих групах з використанням цифрових платформ діти можуть спільно вирішувати завдання, що сприятиме розвитку емпатії, взаємодопомоги і навичок командної роботи.

5. *Адаптація навчальних програм під індивідуальні особливості дітей.* Використання адаптивних технологій у поєднанні з традиційними підходами дозволяє створювати індивідуалізовані освітні програми для кожної дитини. Це може включати інтерактивні навчальні платформи, що коригують складність завдань відповідно до рівня розвитку дитини, а також творчі та фізичні вправи, які підтримують розвиток моторних та когнітивних навичок.

Результати апробації цих рекомендацій на вибірці з 10 дітей віком від 2 до 3 років підтвердили їхню ефективність. Діти, які навчалися за комбінованими програмами, показали збалансовані результати у розвитку когнітивних, емоційних та соціальних навичок (рис. 1). Середній рівень когнітивного розвитку в експериментальній групі збільшився на 30%, а рівень емоційної стійкості – на 25%, що суттєво перевищує показники контрольної групи.

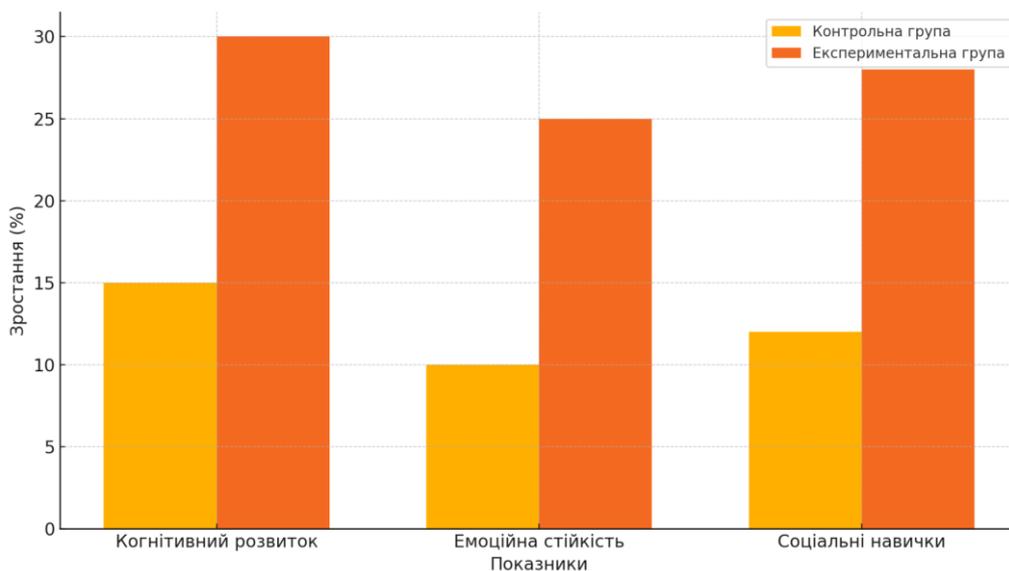

Рис. 1 Порівняння зростання показників між контрольною та експериментальною групами

Джерело: власна розробка авторів.

Таким чином, розроблені рекомендації демонструють високу ефективність у поєднанні традиційних і сучасних методик виховання для гармонійного розвитку дитини. Вони дозволяють створити комплексний підхід, що сприяє всебічному розвитку дітей у сучасному суспільстві, забезпечуючи баланс між технологічними новаціями й емоційно-соціальними потребами дитячого віку.

Емпіричне дослідження з метою оцінки ефективності впровадження інноваційних методик у виховний процес дало вагомі результати. Дослідження було проведено на вибірці 20 дітей, поділених на експериментальну (10 дітей) та контрольну групи (10 дітей). Протягом 6 місяців експериментальна група використовувала інтерактивні освітні платформи, гейміфіковані завдання та адаптивні програми, тоді як контрольна група навчалася за традиційними методиками. Для оцінки результатів використовувалися різні когнітивні, соціальні та емоційні показники, а також застосовувалися статистичні методи для підтвердження значущості результатів (рис. 2).

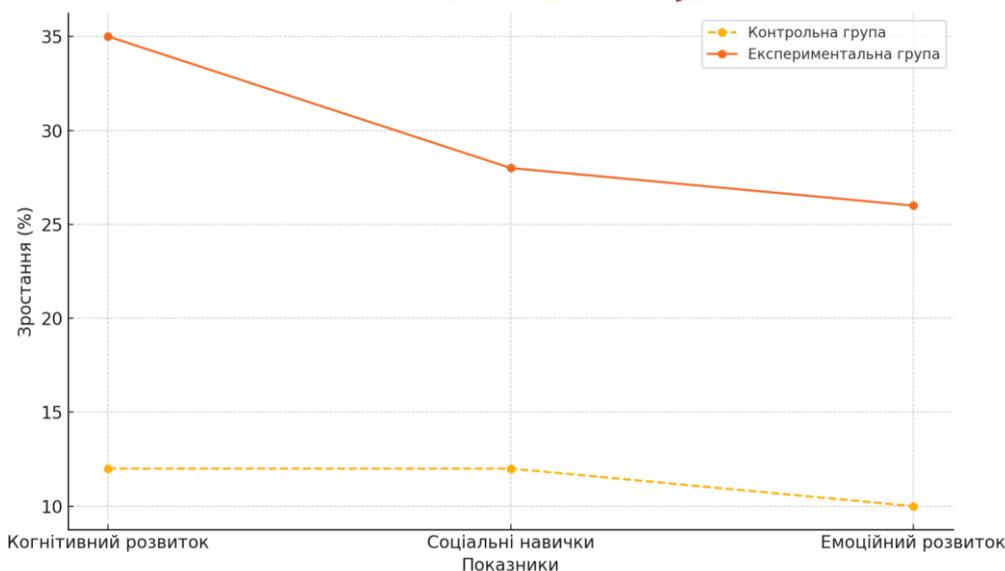

Рис. 2 Порівняння зростання показників між контрольною та експериментальною групами

Джерело: власна розробка авторів.

Одним із ключових результатів стало суттєве покращення когнітивного розвитку в експериментальній групі. Початковий середній рівень когнітивних навичок був подібним у обох групах – приблизно 46% у контрольній групі та 45% в експериментальній. Однак після 6 місяців середній рівень когнітивного розвитку в експериментальній групі зріс до 80%, що показує зростання на 35%, тоді як у контрольній групі це зростання склало лише 12% (до 58%).

Для статистичної перевірки цих результатів використовували t-тест для залежних вибірок, який показав, що різниця між групами є статистично значущою ($p < 0,001$). Таким чином, можна зробити висновок, що впровадження інноваційних методик сприяє суттєвому покращенню когнітивного розвитку.

Щодо розвитку соціальних навичок, дослідження показало, що діти з експериментальної групи мали значно кращі результати в порівнянні з контрольною групою. Початкові рівні соціальних навичок в обох групах були схожими – близько 50%. Після завершення дослідження в експериментальній групі рівень соціальних навичок зріс до 78% (покращення на 28%), тоді як у контрольній групі – до 62% (покращення на 12%). Підраховане значення U-критерію Манна-Уїтні для порівняння соціальних навичок між групами підтвердило, що різниця є статистично значущою ($p = 0,003$), що підтверджує ефективність застосування інноваційних методик для стимулювання комунікативної взаємодії дітей.

Важливою складовою дослідження було оцінювання емоційного розвитку дітей. Спочатку рівень емоційної стійкості в обох групах був майже

однаковим – 48% у контрольній і 47% в експериментальній. Після 6 місяців в експериментальній групі цей показник зріс до 73% (покращення на 26%), у той час як у контрольній групі – лише до 58% (покращення на 10%). Для оцінки ефекту впровадження інноваційних методик на емоційний розвиток був застосований t-тест для незалежних вибірок, який показав статистично значущу різницю між групами ($p = 0,002$). Це свідчить про те, що інтерактивні методики допомагають розвивати емоційну стійкість і мотивацію у дітей.

Загальна ефективність впровадження інноваційних методик була підтверджена за допомогою інтегрального індексу розвитку, який об'єднував когнітивні, соціальні й емоційні показники. Початковий інтегральний індекс для контрольної групи становив 48%, тоді як для експериментальної – 47%. Після завершення експерименту індекс експериментальної групи зріс до 77%, що є покращенням на 30%, у той час як у контрольній групі зростання склало лише 11% (до 59%). Статистичний аналіз показав, що ефект впровадження інноваційних методик є не тільки позитивним, але й значущим, що підтверджено показником ефекту (Cohen's d), який склав 1.2, що вказує на великий ефект впливу інноваційних методик на комплексний розвиток дітей.

Результати експериментального дослідження чітко демонструють, що впровадження інноваційних методик у виховний процес забезпечує значне покращення когнітивного, соціального й емоційного розвитку дітей. Статистичні показники доводять, що ці методики є ефективними і можуть бути використані для підвищення якості виховання дітей раннього віку.

Відтак, існує кілька інноваційних підходів у вихованні дітей раннього віку, які спрямовані на покращення якості освітнього процесу та врахування сучасних викликів. Один із таких підходів – STEM-освіта (наука, технологія, інженерія, математика), яка сприяє розвитку у дітей логічного мислення та дослідницьких навичок через використання інтерактивних іграшок, робототехніки і програмування на базовому рівні. Гейміфікація навчального процесу є ще однією інновацією, що використовує ігрові елементи для підвищення мотивації дітей. Вона допомагає дітям активніше брати участь у навчанні через системи винагород, рівнів складності та досягнень.

Доповнена та віртуальна реальність (AR/VR) є потужними інструментами для створення захопливого освітнього середовища. За допомогою цих технологій діти можуть взаємодіяти з цифровими об'єктами, досліджувати природу, геометрію або історичні події в інтерактивному форматі, що стимулює глибше засвоєння знань. Інтерактивні платформи й адаптивне навчання також є важливою частиною інноваційних підходів, оскільки вони дозволяють адаптувати матеріали до індивідуального рівня розвитку кожної дитини. Платформи на зразок Duolingo або Khan Academy Kids підлаштовують завдання під індивідуальні потреби, забезпечуючи максимальну ефективність навчання.

Інший підхід, що привертає увагу, – це емпіричне та проєктне навчання, яке дозволяє дітям самостійно обирати теми та вирішувати реальні проблеми. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення, креативності та дослідницьких здібностей. Мультиmodalні методи навчання, що використовують різні способи сприйняття інформації (візуальний, аудіальний, тактильний), допомагають краще засвоювати матеріал і враховують індивідуальні особливості кожної дитини.

Навчання через гру залишається важливим елементом виховання, але сьогодні воно поєднується з новітніми технологіями. Інтерактивні настільні ігри або фізичні активності з цифровим зворотним зв'язком сприяють розвитку креативності та пізнавальної активності дітей. Крім того, інноваційні підходи також активно інтегрують елементи емоційного дизайну, що допомагають розвивати емоційний інтелект, самоконтроль і здатність до емпатії. Це забезпечується через спеціальні програми, які навчають дітей розуміти власні емоції та емоції інших.

Коучинг і менторинг також стають важливими складовими виховання. Вони дозволяють дітям самостійно знаходити відповіді на запитання через підтримку вихователя, що сприяє розвитку самостійності та відповідальності. Змішане навчання (blended learning), яке поєднує традиційні заняття з інтерактивними, дозволяє ефективно інтегрувати технології в освітній процес, забезпечуючи як соціальну, так і когнітивну взаємодію. Усі ці інноваційні підходи дозволяють створити більш гнучке та персоналізоване середовище для гармонійного розвитку дітей раннього віку.

Результати експерименту свідчать про високу цінність поєднання традиційних та інноваційних методик у виховному процесі дітей раннього віку. Інтеграція таких підходів забезпечує комплексний розвиток дитини, оскільки вони враховують не лише когнітивні, але й соціальні, емоційні та сенсорні аспекти виховання. Традиційні методики, такі як Монтессорі, Вальдорфська педагогіка і «дарунки Фребеля», надають стабільність та створюють середовище, сприятливе для формування основних навичок через фізичну взаємодію та гру. Їхнє поєднання з інноваційними підходами, такими як інтерактивні платформи (наприклад, ABCmouse), адаптивні програми (Busy Shapes) та технології доповненої реальності (Quiver), дозволяє більш ефективно адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб кожної дитини, стимулюючи розвиток когнітивної активності, креативності й емоційної стійкості.

Цінність цих методик полягає у їх здатності створювати багатовимірний освітній досвід, де традиційні форми роботи посилюються за рахунок технологій. Це забезпечує глибше засвоєння уявлень і навичок завдяки поєднанню фізичного та цифрового середовища. Наприклад, діти не тільки працюють з

реальними об'єктами, але й отримують можливість вивчати їхні властивості через інтерактивні завдання, що підвищує мотивацію і зацікавленість до навчання. Такі методики сприяють розвитку гнучких навичок, необхідних у сучасному світі, включаючи здатність до самостійного навчання, співпраці в групах і критичного мислення.

З огляду на отримані результати, ці методики мають високу перспективу для подальшого впровадження в освітній простір закладів дошкільної освіти. Вони можуть бути інтегровані в освітні програми як доповнення до традиційних підходів, що сприятиме більш ефективному формуванню всебічно розвинених особистостей. Подальше використання таких методик дозволить адаптувати навчальний процес до індивідуальних особливостей дітей, забезпечуючи не тільки високу якість освіти, а й стійку мотивацію до навчання, що є важливим фактором для успішного розвитку в дошкільному віці.

Висновки. Результати проведеного дослідження показали, що впровадження інноваційних методик у виховний процес дітей раннього віку має значний позитивний вплив на розвиток когнітивних, соціальних та емоційних навичок. Інтерактивні освітні платформи, технології доповненої і віртуальної реальності, гейміфікація та адаптивні програми сприяють підвищенню рівня пізнавальної активності й інтересу до навчання, водночас створюючи умови для створення індивідуалізованого підходу до навчання. Статистичний аналіз продемонстрував суттєве покращення результатів в експериментальній групі, що підтверджує ефективність використання сучасних технологій у вихованні дітей. Поєднання традиційних і сучасних методик виховання забезпечує гармонійний розвиток дітей, де технологічні інновації стимулюють когнітивну активність, а традиційні підходи зберігають важливі аспекти емоційного та соціального розвитку. Експериментальні дані свідчать про те, що інноваційні підходи дозволяють не лише підвищити рівень когнітивного розвитку (на 35% у порівнянні з 12% у контрольній групі), але й покращити соціальні навички (зростання на 28% у порівнянні з 12% у контрольній групі) та емоційну стійкість (зростання на 26% у порівнянні з 10% у контрольній групі). Важливою умовою для успішного впровадження інновацій є підготовка педагогів до роботи з новими технологіями та контроль за балансом між використанням цифрових інструментів і традиційними активностями. Результати дослідження також свідчать про необхідність підтримки соціальної взаємодії та емоційного розвитку дітей через групові заняття, взаємодію в колективах та творчу діяльність. Отже, інноваційні методики виховання демонструють високу ефективність у розвитку дітей раннього віку, проте їх інтеграція в освітній процес вимагає ретельного планування, підготовки педагогів та балансування між традиційними та технологічними підходами. Це дозволить забезпечити всебічний розвиток дітей, готуючи їх до викликів сучасного суспільства і сприяючи формуванню креативного, самостійного та соціально адаптованого покоління.

Література:

1. Козак Л. В., Луцик Т. (2019). Характеристика педагогічних інновацій у роботі з дітьми дошкільного віку. *Інноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 67–74. URL: <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i10.167> (дата звернення: 04.10.2024).
2. Паласевич І. Педагогічні умови екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2021. № 9 (195). С. 88–93. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243898> (дата звернення: 04.10.2024).
3. Yang W. Artificial intelligence education for young children: Why, what, and how in curriculum design and implementation. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2022. Vol. 3. Article 100061. URL: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100061> (дата звернення: 04.10.2024).
4. Aljabreen H. Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia: A comparative analysis of alternative models of early childhood education. *International Journal of Early Childhood*. 2020. Vol. 52, no. 3. P. 337–353. URL: <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00277-1> (дата звернення: 04.10.2024).
5. Makri A., Vlachopoulos D., Martina R. A. Digital escape rooms as innovative pedagogical tools in education: A systematic literature review. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, no. 8. Article 4587. URL: <https://doi.org/10.3390/su13084587> (дата звернення: 04.10.2024).
6. Castañeda L., Williamson B. Assembling new toolboxes of methods and theories for innovative critical research on educational technology. *Journal of New Approaches in Educational Research*. 2021. Vol. 10, no. 1. P. 1–14. URL: <https://doi.org/10.7821/naer.2021.1.703> (дата звернення: 04.10.2024).
7. Вацьо М. Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх вихователів до музичного виховання дітей дошкільного віку. *Інновації в дошкільній і початковій освіті*. 2024. № 1. С. 77–84. URL: <https://vspu.net/idpo/index.php/journal/article/view/9> (дата звернення: 04.10.2024).
8. Соловей Ю., Бондар В., Прокопенко Ю. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання моральних якостей у дітей старшого дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 4 (38). С. 679–690. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-678-690](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-678-690) (дата звернення: 04.10.2024).
9. Mertala P. Digital technologies in early childhood education — a frame analysis of preservice teachers' perceptions. *Early Child Development and Care*. 2019. Vol. 189, no. 8. P. 1228–1241. URL: <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1372756> (дата звернення: 04.10.2024).
10. Konca A. S., Erden F. T. Digital technology (DT) usage of preschool teachers in early childhood classrooms. *Journal of Education and Future*. 2021. № 19. 1–12. URL: <https://doi.org/10.30786/jef.627809> (дата звернення: 04.10.2024).
11. Bakola L. N., Rizos N. D., Drigas A. S. (2019). ICTs for emotional and social skills development for children with ADHD and ASD co-existence. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2019. Vol. 14, no. 5, P. 122–131. URL: <https://doi.org/10.3991/ijet.v14i05.9430> (дата звернення: 04.10.2024).

References:

1. Kozak, L. V., & Lutsyk, T. (2019). Kharakterystyka pedahohichnykh innovatsii u roboti z ditmy doshkilnoho viku [Characteristics of pedagogical innovation in the work with preschool children]. *Innovatyka u vykhovanni — Innovations in Upbringing*, (10), 67–74. Retrieved from <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i10.167> [in Ukrainian].
2. Palasevych, I. (2021). Pedahohichni umovy ekolohichnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku [Pedagogical conditions of ecological education of the children of senior preschool age]. *Molod i rynek — Youth & Market*, (9(195), 88–93. Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243898> [in Ukrainian].

3. Yang, W. (2022). Artificial intelligence education for young children: Why, what, and how in curriculum design and implementation. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, Article 100061. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100061>
4. Aljabreen, H. (2020). Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia: A comparative analysis of alternative models of early childhood education. *International Journal of Early Childhood*, 52(3), 337–353. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00277-1>
5. Makri, A., Vlachopoulos, D., & Martina, R. A. (2021). Digital escape rooms as innovative pedagogical tools in education: A systematic literature review. *Sustainability*, 13(8), Article 4587. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/su13084587>
6. Castañeda, L., & Williamson, B. (2021). Assembling new toolboxes of methods and theories for innovative critical research on educational technology. *Journal of New Approaches in Educational Research*, 10(1), 1–14. Retrieved from <https://doi.org/10.7821/naer.2021.1.703>
7. Vatso, M. (2024). Suchasni pedahohichni tekhnolohii pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Modern pedagogical technologies for preparing future teachers for musical education of preschool children]. *Innovatsii v doshkilnii i pochatkovii osviti — Innovations in Preschool and Primary Education*, (1), 77–84. Retrieved from <https://vspu.net/idpo/index.php/journal/article/view/9> [in Ukrainian].
8. Solovei, Y., Bondar, V., & Prokopenko, Yu. (2024). Siuzhetno-rolova hra yak zasib vykhovannia moralnykh yakosteï u ditei starshoho doshkilnoho viku [Story-role-playing game as a means of educating moral qualities in children of older preschool age]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky — Prospects and Innovations of Science*, (4(38), 679–690. Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-678-690](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-678-690) [in Ukrainian].
9. Mertala, P. (2019). Digital technologies in early childhood education — a frame analysis of preservice teachers' perceptions. *Early Child Development and Care*, 189(8), 1228–1241. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1372756>
10. Konca, A. S., & Erden, F. T. (2021). Digital technology (DT) usage of preschool teachers in early childhood classrooms. *Journal of Education and Future*, (19), 1–12. Retrieved from <https://doi.org/10.30786/jef.627809>
11. Bakola, L. N., Rizos, N. D., & Drigas, A. S. (2019). ICTs for emotional and social skills development for children with ADHD and ASD co-existence. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 14(5), 122–131. Retrieved from <https://doi.org/10.3991/ijet.v14i05.9430>